

Asia: VN/27297/2023

## Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-27

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleittain**

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry lausuu tasa-arvo-ohjelmasta siltä osin, kuin se liittyy kulttuuri- ja taidealaan tai kulttuuri ja taide toimii ratkaisuna ohjelmassa esitettyihin haasteisiin.

### 1. Johdanto, yleiset huomiot

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 1. Johdanto, sekä muut yleiset huomiot**

Kulttuuri- ja taidealalla havaitut tasa-arvo-ongelmat kytkeytyvät yhteiskunnan yleiseen ilmapiiriin liittyen naisten ja naistyyppillisten alojen arvostukseen. Tasa-arvo-ongelmat ovat syvällä kulttuurissamme, joten kulttuurin ja taiteen keinot ovat yksi tapa edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Esimerkiksi elokuvan alalla tapahtunut muutos, jossa naistekijöiden elokuvia on rahoitettu aiempaa enemmän, nostaa naisten ääntä, tarinoita ja näkökulmia yhteiskunnassamme. On hyvä muistaa, että koko #MeToo alkoi kulttuurialalta.

### 2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa**

Kulttuuriala kuuluu voimakkaan segregaatioon aloihin, ja haasteen mittavuuteen nähden OKM:n toimenpide vähentää mm opinto-ohjauksella moniperustaista syrjintää tuntuu riittämättömältä. TAT talous ja nuoret kyselyssä kulttuuriala kuuluu tyttöjen top3 -toivealoihin, kun poikien toivelistalla pylväs jää häviävän pieneksi. Kyse ei ole syrjinnästä, vaan arvostuksista. Olisi koko Suomen etu, jos taidekasvatuksen hyödyt luovuudelle, tunnetaidoille, itsetuntemukselle ja ryhmässä toimimisen taidoille tavoitaisi myös poikaoletetut. Vain syvällisempi yhteiskunnallinen muutos voi vähentää segregatiota kulttuurin ja hoivan kaltaisilla naistyyppillisillä aloilla, joita leimaa matalat palkat. Kulttuuripoliittisen selonteon tausta-aineistoista käy ilmi, että alalla koetaan erittäin laajasti arvostuksen puutetta.

Mikäli osana tasa-arvo-ohjelmaa halutaan lähteä vaikuttavasti purkamaan alojen välistä segregatiota, koulutuspolkujen on oltava mukana. Syrjinnän näkökulma ei riitä, vaan on kyettävä muuttamaan kulttuuriamme. Kulttuuri- ja taideala on mieluusti tässä muutoksessa mukana. Nyt on kuitenkin pikemminkin syntynyt uusia rakenteita, joissa ei ole tasa-arvoa otettu huomioon: esimerkiksi uusi kulttuurihyvinvoinnin osaamiskeskus CuWeRe yhdistää sosiaalialan ja kulttuurialan naisvaltaisuudet siten, että 10:stä opetus- ja tutkimushenkilökunnan jäsenestä kaikki ovat nimen perusteella naisoletettuja. Tällaiset rakenteet vain vahvistavat segregatiota.

### 3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen**

Anonyymista rekrytoinnista on kulttuuri- ja taidealalta hyviä kokemuksia. Esimerkiksi sinfoniaorkestereiden rekrytoinneissa koesoitot verhon takana on vakiintunut käytäntö, joka toimii moniperustaista syrjintää vastaan.

Sinänsä kulttuuri- ja taidealaa vaivaa samat tasa-arvo-ongelmat kuin muutakin yhteiskuntaa: eriarvoisuus palkkauksessa, vallan sukupuolittuneet rakenteet ja epäasiallinen kohtelu. Näitä vahvistaa se, että alalla tehdään paljon prekaaria työtä esimerkiksi itsensä työllistäjänä. Heikko työmarkkina-asema yhdistyneenä alan yleiseen heikentyneeseen työllisyystilanteeseen altistavat epäasialliselle kohtelulle ja syrjinnälle.

Kulttuurialalla on myös tutkitusti havaittu rasistisia ja syrjiviä rakenteita, jotka heikentävät muualla kuin Suomessa syntyneiden kulttuurialan ammattilaisten työllistymistä.

### 4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen**

On erinomaista, että kulttuuriharrastusten saavutettavuuden lisääminen keinona on osa tasa-arvo-ohjelmaa. Toimenpide tai pikemminkin tavoite vähentää harrastusten sukupuolisegregatiota on hyvä, mutta se pitäisi viedä mukaan kulttuuripoliittiseen selontekoon. Kulttuurialan mittavat leikkaukset heikentävät mahdollisuuksia tarjota lisää kulttuurin tekemisen mahdollisuuksia yhtään kenellekään. Käytännössä monissa kunnissa heikennetään kulttuuriharrastusten saatavuutta, olosuhteita ja saavutettavuutta. Olemattomaan harrastukseen on vaikea ohjata poikia, siinä missä tyttöjäkään. Investoinnit ovat jäissä, ja rahalliset lisäpanostukset ollaan valtion toimesta suuntaamassa liikuntaharrastuksiin.

Kiitämme myös sitä, että kulttuurisen nuorisotyön käsite on mukana tasa-arvo-ohjelmassa. Kulttuurisessa nuorisotyössä on paljon välineitä, joiden avulla eri sukupuolet voivat kasvaa ja harrastaa yhdessä, toisiaan kannustaen ja yhteisiä ilon ja onnistumisen kokemuksia saaden. Kulttuurinen nuoristotyö ja etsivän kulttuurisen nuorisotyön kokonaisuus on ilman muuta toimiva ratkaisu tasa-arvon edistämiseksi.

Kulttuuriharrastusten koettujen vaikutusten yhteydessä on selvitetty myös syrjintää ja kiusaamista. Näyttää siltä, että kulttuuriharrastuksissa on onnistuttu varsin hyvin vähentämään yksinäisyyttä, ja kiusaaminen on harvinaista: vähemmän kuin 4 % on kokenut kiusaamista tai syrjintää kulttuuriharrastuksessaan. 98 % kulttuuria harrastavista kertoo saaneensa harrastuksestaan uusia kavereita. Lisäksi 93 % kulttuurin harrastajista tuntee olevansa tarpeellinen osa yhteisöä, 94 % on oppinut toimimaan ryhmässä, 96 % on oppinut itsestään jotain uutta, 96 % kokee, että harrastus on lisännyt hänen luovuuttaan, 96 % kokee kuuluvansa porukkaan.

Vaikuttaa siis tutkimusperustaisesti siltä, että kulttuuriharrastukset ovat pikemminkin osa ratkaisua, kuin ongelmaa. Mieluisten kulttuuriharrastusten tarjoaminen esimerkiksi pojille ja maahanmuuttajataustaisille voisi olla yksi keino edistää tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä. Koululaiskyselyissä kulttuuriharrastukset ovat kaikkien lasten toivelistojen kärjessä, siis suurin osa lasten toiveharrastuksista on kulttuuriharrastuksia, mutta harrastusten tarjonta kuitenkin painottuu lasten toiveista huolimatta muihin kuin kulttuuriharrastuksiin. Tämä heijastelee päättäjien ja vanhempien arvostuksia: naistyyppisiin kulttuuriharrastuksiin eivät rahat näytä riittävän ei sitten millään.

Saavutettavuuden lisääminen kulttuuriharrastuksissa on monimutkainen kokonaisuus, josta Suomen lastenkulttuurikeskusten liitolla on hyvää asiantuntemusta, jota kannattaisi hyödyntää tasa-arvo-ohjelman toimeenpanossa: <https://lastenkulttuuri.fi/lastenkulttuuri/saavutettava-lastenkulttuuri/>

## 5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta**

-

## 6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa**

-

## 7. Institutionaaliset rakenteet

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 7. Institutionaaliset rakenteet**

-

Meriläinen Rosa  
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry